

FIȘA DISCIPLINEI

Literatura creștină timpurie

Anul universitar 2026-2027

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai
1.2. Facultatea	Teologie Romano-Catolică
1.3. Departamentul	Teologie Romano-Catolică Didactică
1.4. Domeniul de studii	Teologie
1.5. Ciclu de studii	Licență
1.6. Programul de studii / Calificarea	Teologie Romano-Catolică Didactică
1.7. Forma de învățământ	Zi

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	Literatura creștină timpurie			Codul disciplinei	RLM2124
2.2. Titularul activităților de curs	Prof. dr. Korinna Zamfir				
2.3. Titularul activităților de seminar	Prof. dr. Korinna Zamfir				
2.4. Anul de studiu	1	2.5. Semestrul	1	2.6. Tipul de evaluare	Colocviu
2.7. Regimul disciplinei	Opțional		2.8. Tipul disciplinei	Disciplină de specializare (DS)	

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	4	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/ laborator/ proiect	2
3.4. Total ore din planul de învățământ	56	din care: 3.5. curs	28	3.6 seminar/laborator	28
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					18
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					6
Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					14
Tutoriat (consiliere profesională)					4
Examinări					4
Alte activități					2
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				47	
3.8. Total ore pe semestru				75	
3.9. Numărul de credite				3	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Nu există
4.2. de competențe	Studentul este capabil să identifice și să descrie principalele curente de gândire creștine din sec. 1-2

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Microsoft Teams, tablă inteligentă
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Microsoft Teams, tablă inteligentă Bibliotecă

6.1. Competențele dobândite în urma absolvirii programului de studii (se preiau din planul de învățământ)

Competențe profesionale	
Codul competenței	Competență
CP1	C1. Expunerea teologiei romano-catolice și a principiilor etice fundamentale ale Bisericii Catolice în activitatea didactică. 1.2. Aplicarea principiilor și metodelor de bază ale domeniului pentru cercetarea religiei și a implicațiilor sale sociale.
CP2	2.2. Abilitatea de a folosi și transmite conținutul izvoarelor biblice și a învățaturii Bisericii Catolice în mod argumentat, prin tehnici catehetice adecvate vârstei.
CP4	4.4 Abilitatea de a desfășura activități de cercetare fundamentală în colaborare cu alți profesioniști din domeniul religiei.
Competențe transversale	
Codul competenței	Competență
CT1	1. Îndeplinirea la termen, în mod riguros, eficient și responsabil a sarcinilor profesionale, cu respectarea principiilor etice și a deontologiei profesionale.
CT2	2.1 Capacitatea de a conduce comunități și grupuri în cadrul parohiei, prin colaborarea cu preotul și alte grupuri.

6.2. Rezultatele învățării specifice programului de studii (se preiau din planul de învățământ)

Rezultatele învățării vizate prin disciplină		
Codul competenței	Cunoștințe și înțelegere (Knowledge and understanding)	Abilități academice specifice (Specific academic skills)
CP1	Înțelege și explică concepte teologice și centrale ale doctrinei catolice, integrând perspectiva biblică, dogmatică și istorică.	Interpretează critic textele biblice și documentele magisteriale, aplicând principii hermeneutice adecvate și metode de cercetare a fenomenului religios.
CP2	Describe principiile pedagogiei și ale didacticii religiei, inclusiv metodologia instruirii și evaluării, corelate conținuturilor biblice și dogmatice.	Proiectează unități de învățare și lecții de Religie, utilizând strategii didactice adecvate vârstei elevilor și adaptând limbajul teologic la contextul educațional.
CP4	Describe sistematic și rațional concepte religioase și teologice fundamentale descrie conținutul și istoria textelor biblice și mesajul literal și simbolic al acestora.	Analizează sistematic teorii și concepte teologice și acceptă dialogul cu privire la o varietate de teme controversate, de pe poziții de toleranță religioasă, și caută fundamente creștine comune mai multor grupuri religioase.
CT1	Studentul cunoașterea principiilor organizării muncii profesionale, inclusiv planificarea, prioritizarea și managementul timpului. Cunoaște normele etice și deontologice specifice domeniului teologic.	Utilizează eficient resursele disponibile în realizarea sarcinilor academice și profesionale. Aplică normele etice în situații concrete, inclusiv în lucrul cu persoane și comunități.
CT2	Studentul cunoaște principiilor de bază ale leadershipului și managementului comunitar, în context parohial. Înțelege strategiile de comunicare interpersonală și comunitară, adaptate mediului religios.	Studentul aplică tehnicile de comunicare eficientă, în relația cu preotul, membrii comunității și alte grupuri.

7. Rezultatele învățării specifice disciplinei

Cunoștințe și înțelegere (Knowledge and understanding)
Studentul:
Cunoaște noțiunea de literatură creștină timpurie, delimitarea ei temporală și de conținut, precum și principalele tendințe teologice în formularea învățaturii creștine
Este capabil să distingă genurile literaturii apocrife
Describe evangheliile copilăriei și influența lor asupra liturghiei, teologiei și artelor

Prezintă caracteristicile evangheliilor patimilor și învierii
Înțelege formele, mesajul și tradițiile epistolelor apocrife și ale literaturii apocaliptice.
Poate descrie influența tradițiilor Transitus / dormitio asupra cultului Mariei și asupra mariologiei.
Poate formula influența literaturii apocrife asupra artei și iconografiei creștine.
Abilități academice specifice (Specific academic skills)
Studentul:
Analizează critic textele apocrife din perspectiva istorică, literară și teologică.
Este capabil să compare conținutul, accentele teologice și structura narativă ale textelor canonice și necanonice.
Aplică metodele fundamentale ale cercetării teologice și patristice în studiul literaturii apocrife.
Este capabil să identifice și să sistematizeze diferențele dintre diversele genuri apocrife (evangelii, fapte, epistole, apocalipse).
Este capabil să prelucereze și să interpreteze în mod independent textele sursă, inclusiv operele care s-au păstrat în tradiție fragmentară sau indirectă.
Este capabil să prezinte, prin argumentație științifică, rolul literaturii apocrife în dezvoltarea gândirii creștinismului timpuriu.
Este capabil să analizeze influența tradițiilor apocrife asupra liturghiei creștine, artei și religiozității populare.
Este capabil să formuleze întrebări de cercetare și să analizeze critic literatura de specialitate aferentă.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare - învățare	Observații
1. Introducere. Delimitarea literaturii creștine timpurii. Eforturile din secolul al II-lea de a formula învățătura creștină.	Expunere și conversație	Markschies, <i>A gnózis</i> , 13, 19-25, 31-32, 43-52, 54-71.
2. Gnoza. Reprezentanții gnozei	Expunere și conversație	Markschies, <i>A gnózis</i> , 19-71, 87-91, 94-99, 104-110; 101-104, 121-125.
3. Marcion.	Expunere și conversație	Markschies, <i>A gnózis</i> , 99-104, 121-125
Manicheismul.	Expunere și conversație	Vanyó, <i>Az ókeresztény egyház irodalma I</i> , 151-175, Vanyó, <i>ÓI 2</i> , 262-343.
4. Literatura apocrifă. Evangheliile apocrife. Fragmente de evanghelii. Evangheliile iudeo-creștine	Expunere și conversație	Vanyó, <i>Az ókeresztény egyház irodalma I</i> , 151-175, Vanyó, <i>ÓI 2</i> , 262-343.
5. Evangheliile copilăriei. Evanghelia lui Iacov. Evanghelia arabă a copilăriei	Expunere și conversație	Adamik Tamás, <i>Csodás evangéliumok</i>
6. Evangheliile copilăriei. Evanghelia copilăriei lui Toma. Evanghelia lui Pseudo-Matei	Expunere și conversație	Adamik Tamás, <i>Csodás evangéliumok</i>
7. Evangheliile patimilor și învierii. Evanghelia lui Petru. Evanghelia lui Nicodim / Actele lui Pilat	Expunere și conversație	Adamik, <i>Apostolok csodálatos cselekedetei</i> ; Vanyó, <i>Az ókeresztény egyház irodalma I</i> , 175-178.
8. Faptele apocrife (Faptele lui Paul și Tecla, Faptele lui Petru).	Expunere și conversație	Adamik, <i>Apostolok csodálatos cselekedetei</i> ; Vanyó, <i>Az ókeresztény egyház irodalma I</i> , 175-178.
9. Faptele lui Ioan. Faptele lui Toma. Faptele lui Filip	Expunere și conversație	Adamik, <i>Apokrif levelek</i> ; Vanyó, <i>Az ókeresztény egyház irodalma I</i> , 175-183, Vanyó, <i>ÓI 2</i> , 178-180
10. Scrisori apocrife. 3 Corinteni, Scrisoarea către Laodiceea, Scrisoarea lui Titus, Corespondența dintre Seneca și Pavel, Corespondența dintre Iisus și Abgar, Corespondența dintre Pilat și Irod	Expunere și conversație	Adamik, <i>Apokalipszisek</i> , 161-174; Vanyó, <i>Az ókeresztény egyház irodalma I</i> , 151-175, Vanyó, <i>ÓI 2</i> , 346-364.

11. Apocalypse apocrife. Apocalypse iudaice și creștine.	Expunere și conversație	Adamik, <i>Apokalipszisek</i> , 161-174; Vanyó, <i>Az ókeresztény egyház irodalma I</i> , 151-175, Vanyó, <i>ÓI 2</i> , 346-364.
12. Apocalipsa lui Petru. Apocalipsa Fecioarei. Viziunea Sfântului Apostol Pavel. Apocalipsa Sfântului Ioan Teologul. Apocalipsa lui Iacov.	Expunere și conversație	Adamik, <i>Apokalipszisek</i> , 161-174
13. Tradițiile Transitus/dormitio. Trecerea în veșnicie a Fecioarei Maria. Transitus A și B. Relatarea lui Ioan despre adormirea Mariei	Expunere și conversație	Markschies, <i>A gnózis</i> , 13, 19-25, 31-32, 43-52, 54-71.
14. Recepția literaturii apocrife în teologie, liturgie și iconografie		

Bibliografie

Adamik Tamás (szerk.), *Apokalipszisek* (Apokrif iratok), Telosz, Budapest, 1997.
Adamik Tamás (szerk.), *Csodás evangéliumok* (Apokrif iratok), Telosz, Budapest, 1996.
Adamik Tamás, Dörömbözi János (szerk.), *Apokrif levelek* (Apokrif iratok), Telosz, Budapest, 1999.
Adamik Tamás, Dörömbözi János (szerk.), *Az apostolok csodálatos cselekedetei* (Apokrif iratok), Telosz, Budapest, 1996.
Elliott, J.K., *The Apocryphal New Testament. Collection of Apocryphal Christian Literature in an English Translation*, Oxford University Press, Oxford, 1993, repr. 2005.
Plisch, Uwe-Karsten, *Ami a Bibliából kimaradt. A korai kereszténység apokrif iratai*, Kálvin János, Budapest, 2023.

Ehrman, Bart D. (szerk.), *Lost Scriptures: Books that did not Make it into the New Testament*, OUP, Oxford, 2003.
Hamman, Adalbert, *Így éltek az első keresztények (95-197)*, SZIT, Budapest, 2016.
Luft, Ulrich (szerk.), *Istenek, szentek, démonok Egyiptomban Hellénisztikus és császárkori vallástörténeti szövegek*, Kairosz, Budapest, 2003.
Markschies, Christoph, *A gnózis*, SZIT, Budapest, 2011.
Markschies, Christoph; Jens Schröter (szerk.), *Antike christliche Apokryphen in deutscher Übersetzung I.1-2. Evangelien und Verwandtes*, Mohr Siebeck, Tübingen, 2012.
Schneemelcher, Wilhelm; Edgar Hennecke, *Neutestamentliche Apokryphen in deutscher Übersetzung 1-2*, Mohr Siebeck, Tübingen, 1999.
Somos Róbert, *Alexandriai teológia*, Paulus Hungarus, Budapest, 2001.
Tuckett, Christopher; Gregory, Andrew (szerk.), *The Oxford Handbook of Early Christian Apocrypha*, OUP, Oxford, 2018.
Vanyó László (szerk.), *Apokrifek, (Ókeresztény írók 2)*, SZIT, Budapest, 1988.
Vanyó László, *Bevezetés az ókeresztény kor dogmatörténetébe*, Szent István Társulat, Budapest, 1998.
Vanyó László, *Az egyházatyák Bibliája és az ókeresztény egzegézis módszere, története*, Jel, Budapest, 2002.

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare - învățare	Observații
1. Evanghelia lui Iacov. Povestea lui Ioachim și Ana. Nașterea, prezentarea la templu și copilăria Mariei. Salutările îngerești și încercările.	Expoziția studenților, Conversație, Fișe de lucru	Conform bibliografiei
2. Evanghelia lui Iacov, Evanghelia armeană a copilăriei, Pseudo-Matei: Nașterea lui Iisus, șederea în Egipt și minunile	Expoziția studenților, Conversație, Fișe de lucru	
3. Faptele lui Pavel și Tecla. Encratismul și învierea. Fericirile. Evaluarea virginității și a căsătoriei.	Expoziția studenților, Conversație, Fișe de lucru	
4. Faptele lui Paul și Tecla. Virginitatea și martiriul. Modele și roluri feminine.	Expoziția studenților, Conversație, Fișe de lucru	
5. Botezul în lumina faptelor apocrife	Expoziția studenților, Conversație, Fișe de lucru	
6. Euharistia creștină timpurie în lumina faptelor apocrife	Expoziția studenților, Conversație, Fișe de lucru	
7. Martiriul apostolului, respectiv moartea sa exemplară: Martyrium Pauli, răstignirea lui Petru, moartea lui Ioan	Expoziția studenților, Conversație, Fișe de lucru	

8. Adormirea Mariei, respectiv înălțarea la cer – comparația tradițiilor, sărbătorirea liturgică și iconografia	Expoziția studenților, Conversație, Fișe de lucru	
9. Concepția despre sferele de dincolo în apocalipse	Expoziția studenților, Conversație, Fișe de lucru	
10. Relatări despre minuni în Faptele lui Ioan	Expoziția studenților, Conversație, Fișe de lucru	
11. Polimorfia lui Hristos, identificarea lui Hristos cu apostolul în literatura apocrifă	Expoziția studenților, Conversație, Fișe de lucru	
12. Crucea, suferința și experiența mistică în literatura apocrifă	Expoziția studenților, Conversație, Fișe de lucru	
13. Animalele în Faptele apocrife (Faptele lui Paul, Faptele lui Ioan, Faptele lui Filip)	Expoziția studenților, Conversație, Fișe de lucru	
14. Colocviu		

Bibliografie

- Adamik Tamás (szerk.), *Apokalipszisek* (Apokrif iratok), Telosz, Budapest, 1997.
- Adamik Tamás (szerk.), *Csodás evangéliumok* (Apokrif iratok), Telosz, Budapest, 1996.
- Adamik Tamás, Dörömbözi János (szerk.), *Apokrif levelek* (Apokrif iratok), Telosz, Budapest, 1999.
- Adamik Tamás, Dörömbözi János (szerk.), *Az apostolok csodálatos cselekedetei* (Apokrif iratok), Telosz, Budapest, 1996.
- Elliott, J.K., *The Apocryphal New Testament. Collection of Apocryphal Christian Literature in an English Translation*, Oxford University Press, Oxford, 1993, repr. 2005.
- Schneemelcher, Wilhelm; Edgar Hennecke, *Neutestamentliche Apokryphen in deutscher Übersetzung* 1-2, Mohr Siebeck, Tübingen, 1999.
- Vanyó László (szerk.), *Apokrifek (Ókeresztény írók 2)*, SZIT, Budapest, 1988.
- Chadwick, Henry, *A korai egyház*, Osiris, Budapest, 1999.
- Czachesz István (szerk.), *Tanítványok, csodatevők, mártírok. Tanulmányok az apokrif apostol-aktákról*, Budapest, 1997.
- Marschies, Christoph, *A gnózis*, SZIT, Budapest, 2011.
- Marschies, Christoph; Jens Schröter (szerk.), *Antike christliche Apokryphen in deutscher Übersetzung* I.1-2. *Evangelien und Verwandtes*, Mohr Siebeck, Tübingen, 2012.
- Plisch, Uwe-Karsten, *Ami a Bibliából kimaradt. A korai kereszténység apokrif iratai*, Kálvin János, Budapest, 2023.
- Tuckett, Christopher; Gregory, Andrew (szerk.), *The Oxford Handbook of Early Christian Apocrypha*, OUP, Oxford, 2018.
- Spittler, Janet, *Animals in the Apocryphal Acts of the Apostles. The Wild Kingdom of Early Christian Literature* (WUNT), Mohr Siebeck, Tübingen, 2008.
- Zamfir Korinna, *The Acts of Paul and Thecla - Ecclesial, Social and Political Context*, *Ephemerides Theologicae Lovanienses* 92.3 (2016) 355-380.
- Zamfir Korinna, *Üdvösség a házasság vagy a szüzesség útján? A pasztorális levelek és a Tekla-cselekedetek vitája*, in Frankó Tamás, *„Kincseiből régít és újat”. Ünnepi kötet Gaál Endre 70. születésnapjára*, Esztergomi Hittudományi Főiskola, Esztergom, 2016, 127-143.
- Zamfir Korinna, *Angyali üdvözetek a Jakab-evangéliumban. Teológiai és ikonográfiai megközelítések*, in Zamfir Korinna, Diósi Dávid, Bodó Márta, Bőjte Csongor, *„Megmutatom szentségemet” (Lev 10,3) Tanulmányok a Szent megmutatkozásairól Nóda Mózes 65. születésnapjára*, Budapest: Szent István Társulat-Kolozsvár: Verbum, 2024, 341-385.
- Zamfir Korinna, *Pál és Tekla cselekedeteinek nyugati recepciója a középkorban. A latin fordítások tanulsága*, in *Eruditio et magnanimitas. Tanulmányok Gábor Csilla köszöntésére*, szerk. Farmati Anna, Móré Tünde, Tóth Zsombor, Virág Csilla, Budapest: Reciti, 2023, 297-311.
- Zamfir Korinna, *Igehirdetés Pál és Tekla cselekedeteiben*, in *Az őrállók. Emlékkönyv dr. Molnár János tiszteletére*, ed. Péter István, Cluj: Editura Presa Universitara Clujeana, 2021, 49- 64.
- Zamfir Korinna, *„Add nekem az Úr pecsétjét” (APTh 25). A kereszttség Pál és Péter cselekedeteiben*, in *Bibliaértelmezés – korok, módszerek, kontextusok. Írások Benyik György tiszteletére 68. születésnapja alkalmából* III, ed. Szőnyi Etelka, Szeged: Jate Press, 2020, 869- 878.
- Zamfir Korinna, *Kora keresztény eucharisziák és közösségi identitások az apokrif cselekedetek tükrében*, in Bodó Márta – Csontai István – Lukács Ottília – Zamfir Korinna, *Ünneplő ember a közösségben. Baráti köszöntőkötet Nóda Mózes tiszteletére*, Budapest: Szent István Társulat,

Zamfir Korinna, *Asceticism and Otherworlds in the Acts of Paul and Thecla*, in Tobias Nicklas, Joseph Verheyden, Florentino Garcia Martinez, Erik Eynikel (red.), *Other Worlds and their Relation to this World. Early Jewish and Ancient Christian Traditions*, Leiden/Boston: Brill, 2010, 281-303.

Zamfir Korinna, Jézus – törvényhozó vagy próféta? A boldogmondások hatástörténete az Újszövetségben és az apokrifekben, in Benyik Gy. (szerk.), *Mózes törvénye – Krisztus törvénye* (Law of Moses - Law of Christ), Szeged: JATEPress, 2007, 169-192.

9. Evaluare

Tip activitate	9.1 Criterii de evaluare	9.2 Metode de evaluare	9.3 Pondere din nota finală
9.4 Curs	Istoria literaturii creștine timpurii, curente sale, autorii și operele importante	Verificare pe parcurs Examen	75%
9.5 Seminar/laborator	Cunoașterea temelor de seminar	Verificare pe parcurs Lucrare de seminar	25%
9.6 Standard minim de promovare			
Noțiuni de bază despre principalele curente teologice și spirituale ale creștinismului timpuriu, Evanghelia după Iacov, Faptele lui Petru, Faptele lui Paul și Tecla, Transitus Mariae			

10. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)

Data completării:

31.05.2026

Semnătura titularului de curs

Prof. dr. Zamfir Korinna

Semnătura titularului de seminar

Drd. Tóth József-Alpár

Data avizării în departament:

4.06.2026

Semnătura directorului de departament

Prof. dr. Nóda Mózes